

دەدە قۇرۇقۇد

ادبى مجله

بىر يېنجى ايل - اوچونجى نمره دىرى ۴ تومن آيليق مجله

قۇچ كوراوغلى — قۇچ

مېيىندىم قىر آت بئلىنە كاش كى دوشمن يوز او لىدى
چكىنده مصرى قىنلىيىنجى درە - تپە دوز او لىدى

او خویاجاق سیز :

- ۱ - باش سوز اوره که دردی صفحه ۱
- ۲ - آذربایجانلی او شاق بیرینجی کلاس دا « ۲
- ۳ - آذربایجان و تورک اساطیر لری : ساری گولیاش « ۴
- ۴ - آذربایجان دیلی و ادبیاتی حققینده جعفر خندان ۵ «
- ۵ - مختصری راجع به ادبیات آذربایجان میرزا ابراهیموف ۶ «
- ۶ - او شاق با غچاسی ح.م ساو الان ۹ «
- ۷ - آذربایجان نقاش لاریندان : بولوت امید « ۱۰
- ۸ - کلاسیک اولدوز لاریمیزدان بیر ایشیق :
ای ظالیم غدار لیلا خانیم دان ۱۴ «
- بٽ خوانخوار حیران خانیم دن ۱۵ «
- قالدیم نجه گنوز فقیر و ناکام نظامی گنجوی ۱۶ «
- ۹ - ده ده قورقود ائلی (شعر) ائل او غلو ندان ۱۷ «
- ۱۰ - آذربایجان عاشیق و شاعر قادین لاریندان :
عاشیق حمایل خانیم ۱۸ «
- ۱۱ - قارانقوش خاطره سی ح - اولدوز ۲۰ «
- ۱۲ - آذربایجان کلاسیک شاعر لاریندان : مسیحی ۲۲ «
- ۱۳ - هجر حانیم (خاطره) باران : ولی او غلی ۲۴ «
- ۱۴ - شفاهی ائل ادبیاتیندان : عاشیق بستی ح - اولدوز ۲۶ «
- ۱۵ - تبریز و شرق قادینی (شعر) حصاری و سکینه عبدالهی ۳۰ «
- ۱۶ - امام کومک اولسا بیزه (شعر) عاشیق علی ۳۹ «
- ۱۷ - دنیا حیران فالسین اراده میزه (شعر) سلیمان ثالث ۴۰ «

بوراخیلهش : ۵۹۷۳۰

اوز قاپاغینهن نقاشی « او ستاد بولوت امید » دندی
بولوت امید و ده ده قورقود مصاحبینه مراجعته المدین

باش سؤز

ایستکلی او خو جو لاریمیز :

سیزه آیدین دیکی مجله چیخاتماخ بو دوراندا نقدر چتین و آغیردی. لakan بیز بو چتین لیغی آنا دیلیمیزین انکشاپی عشقیندە تحمل ائدیب و بو ملی يو کی ئوز بولنوموزا آلمیشېق.

البته بولدا بیزی مترقی انسان لار هرە ئۆز چیخاتماخ بینا قدر ۰۵ دن

٢٠٠ تو منه قدر كمكى ليق ائدیرلر بیز بو آيىق و آيدین فکر لاریمیزە عشق او لسون سؤيلە يېپ بو تون او خو جو لاریمیزدان هر جهت دن كمكى آرزو لایرىق. نېچە كى بىلرسیز بومجلە آفای «ناصح ناطقین» ضد آذربایجانى كتابى : «زبان آذربایجان و وحدت ملی ایران» دىئىل كى «وقفى» پوللارینان چىخسىن . بو مجلە «تعميم زبان فارسى و ... دان ئوتىرى دىئىل تا انواع و اقسام «هدىه» و «كمك» و «وقف» پولى «مختلف» يېرلاردىن و «بنیاد» لاردان آلسىن بلگە بو ۵۰ اىل جلاڭ بەلەوى رۇبىمى آلتىندا تا پدانمىش «تۈر كى آذربایجان» دىلىنندە ئوتىرىدى و طبىعى دىكى بو وضع مالیمیزینان باشا چاتمیجاقىدى. لakan بیز ئوز باشارىدىقىمىز جان آذربایجان ادبیاتىنى مترقى لەدىماساخ و انکشاپ ائمگە چالىشا جىبىق.

ایستکلی او خو جو لاریمیز :

نېچە كى بىلرسیز بیز مین لر مشقت و يوخسو للوقان بو مجلەنى چیخاردىب و سیز ایستکلی خلقىمیزە اتحاف ائدیرىكى و بو بولدا دوغروچو و دوز گون آيدین فکر لرده بیزى آلقىش لایرلار. لakan بېر عدە «روشنفکر كافە نېشىن» كى شاه زامانى فقط باشاراردىلار مىخانا لاردا او تورروب و خلق دن «مجرد» حالدا دم ويرالار و پىكان سورمك و وېرىنجى قالانى صفحە ۳۹

آذر با پچاھالی او شاق بیرینجی کلاس دا

بیرینجی در سیمیز باشلانیر بئـلـه
 لو له دن «سو» آخیب دؤنوبدی سئله
 سورو شدی معلم او نه دی ده نـن
 دئـدـیـم کـسـی او «سو» دـی جـوـابـنـداـ من
 آجـیـقـلـیـ بـیـرـ حـالـدـاـ قـیـشـقـیرـدـیـ منهـ
 یـوـزـ دـفـعـهـ دـئـمـیـشـمـ بـوـنـاـ «آـبـ» دـئـنـهـ
 اـیـدـهـ چـیـرـ پـیـسـیـ نـانـ چـالـدـیـ باـشـمـدـانـ
 بـیـرـ دـنـ . بـیـرـ هـوـشـومـ چـیـخـدـیـ باـشـمـدـانـ
 اوـ قـدـیـرـ چـکـمـهـ دـیـ حـالـیـمـ دـوـزـلـدـیـ
 گـئـنـهـ مـعـلـمـیـنـ گـؤـزـیـ بـرـهـ لـدـیـ
 سورو شدی يـنـیـ دـنـ ئـوـیـرـهـ نـدـبـنـ يـاـ يـوـخـ
 سـوـیـلـهـ دـیـمـ اوـ «سوـ» دـیـ هـئـچـدـهـ شـکـیـمـ يـوـخـ
 بوـ دـفـعـهـ أـلـیـمـهـ دـورـدـ چـیـرـ پـیـ چـالـدـیـ
 گـؤـزـوـمـونـ ئـوـنـوـنـدـهـ دـنـیـاـ قـارـالـدـیـ
 دـئـدـیـ صـابـاحـ اـگـرـ ئـوـیـرـهـ نـمـهـ سـنـ ، سـنـ
 دـهـ دـهـ وـیـ يـانـدـیـرـ رـامـ اوـنـداـ بـیـلـرـ سـنـ
 بـوـنـوـنـ آـدـیـ(آـبـ)ـ دـیـ(آـبـ)ـ دـیـ(آـبـ)ـ دـیـ آـبـ
 بـوـلـمـهـ سـنـ ۵۵ دـهـ وـیـ اـئـلـهـ رـمـ کـبـابـ
 يـوـاـیـ ئـوـزـ - ئـوـزـوـمـهـ فـکـرـ دـالـیـرـ دـیـمـ
 اوـنـوـنـ سـوـ اوـلـمـاـغـیـنـ يـاـخـجـیـ قـاتـیـرـ دـیـمـ

بىس نېھ مەعلم دئۋىوردى منى
 دوغرى بىر سۆز وە سۆز يوردى^۱ منى
 اىكىنچى درىمەمىز چورە كىدىن دئىپىر
 شكىلدە اوشاقلار ناشتالىق^۲ يئىپىر
 معلم گولە رە كى سوروشدى منى
 ياخچى ئويىرەنمىسىن (آب)ى دونندىن
 دە گۈرۈم اوشاقلار نە ايش گۈرۈللەر
 تەز دئدىيم كى او لار چۈرە كى يە يېلىملەر
 دئدىي يوخ . يوخ بونى بىلە سن گەر كى
 (نان) دىيە سن او نۇن آدىنا گەر كى
 دئدىيم بو نە سۆزدى دئىپىر سىنىيىز سېز
 مەڭر چورە يى دە تانىمېرىق بىز ؟
 چىغىردى كىس سىسىن اى فضول باشى
 تو كرم ايندىيچە گۈزۈندىن ياشى
 قبول ئىلمەدى دوغرى سۆز ومى
 دولادى چىرپى يىا او باش گۈزۈمى
 يانىرام ، هەنج سئچە بىلەمم بـو ايشى
 نە چون زورلا يالان دئىر بـو كىشى
 دردىمى سوپىلـوـيـوم كىيەمە الھى ؟
 دوغرى دانىشماغانىن وار مى گناھى ؟

۱۳۵۳ مەھر آبى فریدون - ح

آذربایجان و تورک اساطیرلری : ح - آپامیش

ساري گولباش

ساري گولباش : اوغوز ائل لرینین بویوک قهرمانیدی . بیلینجی - قوخماز و شهامتلى بیر انسان ایدی . ساري گولباشین حمامه ارى رشید الدین فضل الله بن « اوغوز نامه » سینین ان مهم حکایه لریندندى . بىز بىر قهرمان دده قورقود ائلیمیزین شجاعتلی او غلونى تانیتىر ماق اوچون بىر ناغىلاكى باشقا شىكل لرده شرق ائل لرى آراسىندا اتفاق دوشوب اشارە ائديرىك .

ساري گولباشین يو لداشى وارىدى كورى تكين آديندا . كورى تكىنин آناسى اوغۇز ائل لرینین رەبزىدى . كورى تكىن ئوگى آناسى كورى تكىنه عاشق او لور . كورى تكىن بو حرام عشقى قبول ائتمىر . ئو كى آناسى انتقام اوچون بىلسىنە شىراپىر ، افترا آتىر . كورى تكىنин آناسى اوغۇل - و نون گماھكار و به گماھ اولدوقۇنى آنلام - اقدان ئوترى ؛ اوغور ائل لرینین عادت لرىنە باش وېرىر . بو عادت لرە گۈزە متهمىن گماھكار و به گىناھ اولدوقۇن بىلماقدان ئوترى ، متهمى يارا لېرىپ « دىوقىھ سى » آدىلى بىر داغا گۈندىرىميش لر . « دىوقىھ » سىنە بىر اژدەها وارمیش ، گناھكارلارى يېئىپ و گناھسىز لارین يارالارین تو خدادىپ ائل اىچىنە گۈندىرىميش . كورى تكىن گۈزونە مىل چىكىلمىش « دىوقىھ » سىنە گۈندىرىمەر .

« دىوقىھ » سى يولوندا ساري گولباش ، ئۆز صاديق دوستى كورى تكىنى گۈرۈپ احوالاتى بىلەر .

كورى تكىن لە بىر لېىكىدە « دىوقىھ » سىنە يوللانىللار . اژدەها كورى تكىنى گۈرماخ هەمین اوستونە گلىر . ساري گولباش قىلىنجى چىكىر اژدهانى ئولدورمك اىستير لاكن اژدەها كورى تكىنى ئولدورمگە قالافى صفحە ۳۶

جعفر خنندان

۱

قدیم آذر با یه جان دیلی و ادبیاتی حقنده بیر نئچه سوز (قیسا اولونموش حالدا)

نظمی لیلی و مجنون ناغیلین نوز دو غما آنا دیلی تور کی دیلنده
یازماق ایسته بردی ، لاکن فارس لار سانقین و آزغین شیروان پادشاهی
آخستان (۱۱۴۹ - ۱۱۸۷) شاعره « امر اندیر کی گر که نوز اثرلرین
فارسی دیلنده یازسین نظمی « شاهین » بو « امرین » اول قبول ائتمیر
لاکن شاهین گوجو و نظامی نی کومک سیز اولدوقی و آبری جهته نده
چوخ ستدیگی او غلی محمدین تا کید ائتدیگیندن صونرا « عمریم
نوز اثربن فارس دیلنده یازسین ، نظامی بو دو سوردان صونرا « عمریم
و بیران اولوب سولوب سارالدیم » سؤیله بیر . شیروان پادشاهینین نظرینده
« تور که دیلی » آداما اسکیکت لیکت گتیرن بیر دیل دی . همان او سوز
کی نئچه یوز ایل اوندان صونرا ، عبدالله مستوفی مر کردن یوللانان
سانقین استاندار تکرار اندید : بلی من ... هیچ وقت اجازه و تمهذدیم
مرثیه لرده ملالارتر کی دیلنده مرثیه او خوسون لار . نوز دانیشیق لار بیدا
چو خلی دئمیشم : ای آذر با یه جانیلار سیز کوروش - داریوش اولادی سیز
نیه گر که افرا سیاب و چنگیز دیلنده داشیر سیز ... منیم عقیده مدد
تور که او که بویو که بیر تو هین دی آذر با یه جان اهالی سنه^۱ عار اولسون
بو جور کثیف و سانقین آلچاق لارا ، بو سوز اونا بنزر کی بیری آلمانیلارا
دیمه : آلمان دیلین بوراخین فارس اولون چون آلمان دیلنده هینتلر دانشیب

قالانی گلن نمره ۵

۱ - متن اد شماره ۱۲۰۳ مونخه ۲۰۰۸۲۵ « هنیم (فتادیم اد چونجو
اسقاندا » (دزاد من د استان سوم) .

AZERBAIJANIAN
PROSE
AN ANTHOLOGY

مقدمه کتاب «گلچین ادبیات آذربایجان»

مختصری:

راجع به ادبیات آذربایجان

هر سه تهم که آذربایجانیها از هستم که آذربایجانیها از پرستان را یافت و بهمان اندازه یک شعله خاموش نزدیک میکند، موجب آفرینش یک بستگی معنوی ناشدنی تا ابد دروح و میان خلقها میگردد. من هستند و هنر شعری اشان (یشه‌های باستانی داده) نخستین آفریده‌های ادبی است. حتی از زمانهای خلق، اساطیر و افسانه این اندیشه‌ها را میکنم که امکان سقوط بنده به آبندال و پیش پا افتادگی آذربایجان در پیسواودی وجود دارد زیرا سنت‌های ادبی خلق من — که در کتاب ادانه شده — همواره یافته که بفردی که در یک سنت انسانی بوده اشاده نکند کسانیکه مقدار زیادی شعر، حکایت، و قدیم، آذربایجان بنام «او دلا» یوندو «یعنی سویی و ضرب المثل) ندانند آری از زمانهای قدیم، آذربایجانیها افسانه‌های قهرمانی (پهلوانی) در یوندو، یعنی سرزمین شعر باه شجاعت‌ها و دلیری معروف بوده است. من های با بلک خلق کردند، با بلک کسی بودکه (هبری باسیاری از تاریخ نگادان داین عقیده محکم سهیم یک شوونش را علیه خلافت ادبیاتی که ما را بهم نزدیک میکند، موجب آفرینش یک بستگی معنوی میان خلقها میگردد. من بدون هیچگونه وابهای این اندیشه‌ها را میکنم که امکان سقوط بنده به آبندال و پیش پا افتادگی وجود دارد زیرا سنت‌های ادبی خلق من — که در کتاب ادانه شده — همواره یافته که بفردی که در یک سنت انسانی بوده اشاده نکند کسانیکه مقدار زیادی شعر، حکایت، و قدیم، آذربایجان بنام «او دلا» یوندو «یعنی سویی و ضرب المثل) ندانند آری از زمانهای قدیم، آذربایجانیها افسانه‌های قهرمانی (پهلوانی) در یوندو، یعنی سرزمین شعر باه شجاعت‌ها و دلیری معروف بوده است. من های با بلک خلق کردند، با بلک کسی بودکه (هبری باسیاری از تاریخ نگادان داین عقیده محکم سهیم

مختصری راجع به ادبیات آذربایجان

به جز میات بیروح اسلام و عصیت‌های مذهبی خانوم، خادانی و نظامی گنجوی . آثار این شاعران مهم آذربایجان شیر و شد. بخاطرهایی امر بود که بوسیله یک دادگاه مذهبی محکوم به شیرت عظیمی برایشان بود — بعده داشت ۱ . در همان زمان سایر مرگ شد و اودا زنده در پنهانی دوز داد . لین آثار بوجود آورد . شهر حلب پوست کندن . وی شجاعانه شکنجه‌های خوف تفتیش عقاید قرون وسطای مسلمانان را تحمل کرده و بدون اینکه از عقاید خویش دست بکشد، آخرین نفس‌هایش را کشید . در قرن شانزدهم ده بستان هنر شعری آذربایجان، گل جدیدی بوده) که مملو از احسا دوئید . ده این زمان «فضلولی» بزرگ، غزل‌ها انسانی است . ده قرون شاهان، ده قرن دوازدهم بسیار مشهودش را خلق کرد، هنر شعری «فضلولی» از دوچ انسانی عمیقی آنده بود و نادضایتی‌های توده‌ها را از نظام فتووالی ده از ادبیات بودند از مهشتی ده عبارت ادبیان فتووالی محلی و علیه اسلام — دینی که بسرعت با آتش د شویشی ده حال گسترش داده داشت ۱ . در سن ادبی و ملی ده حال گسترش و دندنهای اند از : حکایات ، ضرب — المثل‌ها ، نقل قولها و بایاتی‌های دسطح عالی و شگفت انگیزکه بی نظیر و نظر و ظاهرآ باعی‌های پرمحتوانی از اشعار عامیانه شفاهی و سر زبان بوده است . در زمان فرمانروانی سلسله آذربایجانی شیر وان شاهان، ده قرن دوازدهم هنر شعری کلاسیک آذربایجان، تأسیس هنر عامیانه شفاهی و غیر مكتوب ، شگفتنه شد. از نمایندگان ده مظاهر عمده و باز آن بزرگی بود که گستاخانه

۱ — پاپک علیه اسلام جنگیکید بلکه علیه روپنای عقیدتی حاکم یعنی دین سنی می‌جنگیکید و خود ایشان شیمه مذهب بود در مساجد سرخ جامگان قرآن خوانده می‌شد. پاپک تنها برای استقلال آذربایجان از یوغ اسارت عربها می‌جنگیکید

مختصری رجع به ادبیات آذربایجان

منعکس مینگرد و از این تئژلی عامیانه) دلطول طریق فرهنگ وزبان (وسی، همین مرحله آفریده شد آذربایجان با افکار و پیشودی ۱) برای مدت‌ها و اندیشه‌های پیشو و که در میان آنها اشعار بیشودی ۲) میان آنها اشعار حمامیش گذاشته بود. اندیشه‌های اپاتیماس حاصل اوغلی قرادداد. هنر « فضولی » عالیت‌ترین و بحقیقت سنن پیشو روانش ۳) توسعه و تکامل بخشدید. اندیشه‌های اپاتیماس حاصل بحقیقت سنن پیشو روانش ۴) او با حزمیت اسلام که فرق آشکاری میان صوفیگری و خرافات با احساسات دو برای این اندیشه‌ها اندیشه‌های اپاتیماس حاصل بحقیقت سنن پیشو روانش ۵) انسان‌گرایانه این دنیا نیز داشت و داد، به مخالفت برخاست. از نظر فضولی ترکیب‌هماهنگی از زیارات مادری و وحانی بشر، معیار های معنوی، فلسفی و اخلاقی هستند که بوسیله آنها، شخص باید زندگی کند. در همان عصر، « شاه اسماعیل خطائی » معروف، بعداز فضولی این مهره برجسته دوستان، اشعار کوتاه و بلند خوبی وادیبات مردم آذربایجان ۶) این نوزده، صفحات جدیدی را در تاریخ، زندگی و ادبیات مردم آذربایجان گشود. در این زمان، پیوندهای نزدیک و برادران، آنها میان خلق‌های قرن شانزدهم باشد سریع آذربایجان (وسیه ایجاد میشود. بسیاری از استانها (حکایات قهرمانی یا تھلش‌های وسیعی (آغاز کردند، این تغییرات و تمایلات پوطم طرائق در زندگی مردم، در آثار عددی تغییر در صفحه ۱۳

سوانح معاصرة

اوشاں باغچا سی

ایستکلی بالا لار صحیغہ سی

عزیز بالالار مجله‌میزین بوسایندان باشلیاراقد سیزه مخصوص اولان صحیفه نیزده، چالیشمیشیق قیسا و فایدالی بیر شکیلداه سیز لره کیچیک بیر ناهمیل او یونلاریمیزدان بیرینی، اوشاق ماھنی لاربیمیزدان بیرینی، لاپای لار، آرزو و دبلکلر و ساناما لار بیمیزدان دانیمیش اولاق :

کیچیک ناغیل

« منت »

بیر گون بیر کیشی یو خسول و محتاج اولاراق وارلى دوستلارینىن بيرىندن پول بورج ايستەبىر. دوستى جواب اولاراق دئىير : « سەنە و ئىرمىگە پولوم يو خىدى ، لەل و ئىرمىرم مەنتدە قويورام » !

محاجه کیشی صورشور: - آی قارداش پول که، وئر میرسن داها منت نه دیر؟!
دوستو دئیر: منت او ندان ٹونtro دور کی، سنی معطل ائمه بیب، بو گون
صبا با حا سالمیرام. بو جوابدان صونرا یوخسول کیشی راضی قالیب ممنون اولور.
نه یاخشیدیر کی، انسانلار یشینه یئتیره بیلمه دیکلری ایشی عهده لرینه
آلاماسنلا و عهده لرینه آلدیقلاری اشی، ارسه چالشیب، گوزلجه یغیرینه یشتر سینلار.

- آنجاق بیلیچی آتا میز قورقوت آنا تا پشیریر :-

یو خسولوقدا کیمسه نین قاپوسو ناسکنمه ثمر وئرمز ! وارلان ، گوجلن وارلى و
گوجلو چاغيندا هر كييم سنه اوز كومگينه چاليشار ! ...
البته بير بىلە روایتىدە چىكىز خاندان يازىرلاركى ، چىكىز خان ايشى نىن او لمىندە
چوخ چتىن لىك چكىپ كىمسەدن كۆمك او مىمادى ، صونرا ھامى قدر تىيلار او ناكۇمك وئرمە گە
جىدى چالشىلار .

آذربایجان نقاش لاریندان :

بولوت امید

یوردو موزون هر بوجاغیندا ، بوللی - سو للی - نانینه‌مامیش بویو کئه هنر مندلر یاشاییرلار . بو هنر مندلر گیز لینده - آچیخ دا ، عمر بویی آذربایجان مدنیتی اوغروندا چالیشیرلار ، جان یاندیرلار و نهایتده شانلی ٹولکه میزبن قیزبل قانیله یازیلمیش تاریخی نین افتخارلارینا آرتیریرلار .

«بولوت امید» او اینسان لاریندان سایلیر . او عمر بو یودور ، نقاش لیغی کسکین سلاح کیمی امپریالمیزم علیهینه ایشه آپاریر . اونون اثرلری کور او غلو نون مصمری قیلینجی کیمی استبدادین با غرین دئشیر .

«بولوت» بوتون ملی تابلو لاریندا ، آذربایجان یوردونون شانلی تاریخندن الهم آلیر . با جاردیق جا چالیش تا خلق قهرمانلارینین پارلاق سیماسین ، تابلو اوستوندہ ینی دن یارادسین تازا بیر حیات اولارا با غیشلاسین . بو سؤزلر دبو بولکمثال : «کور او غلی ، تابک ، قاصاق نبی» و ... تابلو لاریدی کی نقاشین گـؤز ایشیقی و اوره کئه قانیله یارانیب لار .

نقاشین ، آذربایجان فولکولورونا درین دن تانیش او لماسی ، اثرلرین داما آرتیق رنگین او لماسینا یارادیم لیق ائدیر ...

بو بویو کئکنچ نقاشین شانلی استعدادین ، آذربایجان خالقینا تانیتدیر ماق اوچون «اورمی» شهه هرینه گئدیب و نقاشینان بیر گـؤروش ائدیریک :

استاد «بولوت اميد» له ددهه قورقود

ده ده قورقود : سلام اوستاد ، يورو لمبيه سن

بولوت : ساغ او لاسان

ده ده قورقود : نه چكير من اوستاد ؟

بولوت : ائل - او بامين - افتخار لارين . !!.

ده ده قورقود : اوستاد اذن وار او تورام . ؟

بولوت : اختيار صاحبیز ، بو يورون ، (وسایلین يېرە قویوب أللرین يو ووب
گلایر) بو يورون - خوش گلمیر سیز

ده ده قورقود : اوستاد شجه او لىدى نقاشلىغا او ز گتىردىز ؟ هاچان دان نقاش
اواموسوز ؟

بولوت : هلەم مدرسه او زى گئورمه مىشىن ، هاردا بىر كاغاذ تاپىرىدىم تىز
گئوروب اوستوندە جور بە جور شكىل لر چكىرىدىم . بىر گون باجىم منه بىر جىبە
رنگ آلدى . او گوندق نقاشلىق دنياسينا قانات لاندىم . باشلادىم طېيىتىن طرح
گۇتورمەگە . بالا - بالا مهارت لە شىب ، گنج ياشىما دولىدوم . بىر سира چالىش
مالاردان صونرا ، پەلوي رژىيمىلە ألل - بایاخا او لىدوم . ناچار دوغما يوردوم خوى
دان ، خوزستانا طرف سور گون او لىدوم . صونرا تەرانا گەتىدىم

ده ده قورقود : تەران دا هانچى اوستاد لارىنان گۇرۇش ائندىن ؟

بولوت : تەرن دا منىم او زومە بىر آىرى قابى آچىلىدى ، خلقىمىن تەقىير
اولۇنماسىن گۈردىم . باشلادىم ئۆز ايش لارىمە ملى بىر روح وئرماغا . اوردا بويوك
اوستاد « مىسيو ھارتکىس مارطۇنیان » لا ، تائىش او لىدوم . منىم بارم دە چوخلۇ
زىحەت لە تحمل ائندى . اميد تو خومون منىم اورە كىيىدە اكدى . او نون سرگى سىنىدە
ايلك دفعە « قوچاق نېي » نى تو فنگى ايلە و « كوراوغلونى » مصرى قىلىنجى ايلە ،
اوجور كى ائل - او بادا ، آنا - بابالارىمېز روایت ائتمىش و كتابلاردا او خوموشۇدوم

بوم اوستونه گتيرديم. پهلوی رژيمينين تهديد لرينه قولاغ آسماديم . باشلاديم او تابلواري ، باشقا بير سبکلرده ده تکرار ائنديم .

ده ده قورقود : نيهي ؟ علتى نه يدى ؟

بولوت : چون بو بيزيم ات - قانيميزدا ديکي «كور او غلو» يا آرخالاناق، «بابك» شاواشيندان الهام آلاق . ايندي فرق ائلهمنز، هافسى سيختنى لاريله اوز به اوز اولاق تکجه گر كك ، سؤزى ، دردى ، تصوير ائديب منعکس ائداق
ده ده قورقود : «بولوت يوواسى» نه هدفلره گۈرە ياراندى؟

بولوت : هنرمىنده ، احتياجدىكى بير يېر او لا **اتا** اثرلىرين تاماشايما قويما ، جماعت گلېپ گۈرەلر ، انتقاد ائدهلر . اگرا اولسا تشويق ائدهلر . من ويلداش لاريم ، بونى دوشونوب «بولوت يواسىنى» يولا سالدىق . ايندى «بولوت يواسىنىن عمرۇنۇن سون گونلر يىدى . بومىتىدە بيز قادر اولدوق بيرسىرا جاوان استعدادلارى ، بير يېرە يېغاق . اونلارا نقاشلىق ئورگە داق . بو جاوان استعدادلار گله جىكده ئوللەك ميزىن افتخارلارى اولا جاقلار .

بو يولدا «محمد على افت» ، «پيشقىدم» ، «بخشايىشى» ياخچى چالشىرلار . اميدكى يولداش لاريندا تعليم ائدهلر و آلدېق لارى تعليم لرى دوز يولدا ايشلەدەلر . دده قورقود : هانسى ايش لرباعىت او لورسىز «بولوت يواسىن . يېغىشىدىرىسىز ؟
بولوت : قارا قوه لرلە كور آدام لارين قىچىمиз آلتىنا آتدىغى داش لار . وباشقا علت ده ده ، ۴ مىن دن آرتىق بير سرمایدارا ، تو كان اجازەسى وئرماخ .

ده ده قورقود : آرزونۇز ائليميز اوچون ؟ توصىيەلر يېز هنرمىنلىرىمىز اوچون نه دى ؟ بولوت : آرزوم بودوركى ائله بير گسون گله كى هنرىن چىچك لرى ، آزادلىق قويىندا گول آچىپ ؟ ميوه وئرە . او گسون كى ، هئىچ بير ائلىنە باغلى اولان نقاش ، ياراتدىغى اثرلىرين گىزلىمە ساخلامىھ .

هر بير جوان نقاش گر كك ائلين افتخارلارين ، امكچى لرین دردلارىن ، بدېعى تابلواردا بيان ائده . بو يولدا ، دوغما يوردونون فرەنگىلە درىن دن تانىش او لووب ، اونلاردان ، الهام آلا سون

مختصری راجع به ادبیات آذربایجان

در این گونه آثار بهادر خود (سپید)، جلیل محمد قلیزاده، صابر، فریدمانوف آخوندوف، وزیراف ده میان دیگران، تلامیز های انقلابی خلق آذربایجان و تمایز شرق (اکه دادر) و نثر آذربایجانی (ا پی) شفیع اسید عظیم شیرودانی چوبه ای اند که داشت، که از بهترین ادبیات، فرهنگ و فلسفه شرقی و مکتب و مشروب، در میان سایرین نظری نویسنده ای اند که در این آنچه ای از ادبیات آذربایجان از پایه های دام نویسی مشهوری مانند ذکیر، میرزا شفیع اسید عظیم شیرودانی شمرده و شامل بودند، طبقاً هر کدام از این افراد، شیوه ها و سبک ها و ایندادها و عقاید خاص بخودشان را کمی های او نظریه حاجی داشتند. عده عظیمی به ایده های عصر (وشنگری) پیوستند و ما باقی بهایده آله های دموکراتیک و نامه های دوشاهزاده، جای خلقی، اما هردوی آنها بر جسته ای در میان دستا و دهدای بزرگ ادبیات دموکراتیک (فالیستی) منکس مینمودند. حرکت آذربایجان داده، زیادی نائل آمد.

در همین اوضاع و احوال که پیش میرفت، نویسنده بزرگ جعفرجا (الی خانه هنر دام آذربایجان تأسیس کرد، نمایس نامه های او در میان سایر آثارش یعنی، موقبل، بقیه در صفحه ۳۸

وی تعلیمات و آموزش های همه جانبه ای داشت که از بهترین ادبیات، اندکاس پیدا کرد. این ادبیات، فرهنگ و فلسفه شرقی و مکتب و مشروب، در میان سایرین نظری نویسنده ای اند که در این آنچه ای از ادبیات آذربایجان از پایه های دام نویسی مشهوری مانند ذکیر، میرزا شفیع اسید عظیم شیرودانی شمرده و شامل بودند، طبقاً هر کدام از این افراد، شیوه ها و سبک ها و ایندادها و عقاید خاص بخودشان را کمی های او نظریه حاجی داشتند. عده عظیمی به ایده های عصر (وشنگری) پیوستند و ما باقی بهایده آله های دموکراتیک و نامه های دوشاهزاده، جای خلقی، اما هردوی آنها بر جسته ای در میان دستا و دهدای بزرگ ادبیات دموکراتیک (فالیستی) منکس مینمودند. حرکت آذربایجان داده، زیادی نائل آمد.

در اواخر فرن نوزدهم، و اوائل قرن بیستم اد بیات آذربایجان شاهد نوزده، سایه افکند. آخوندوف، (ذالیسم آذربایجان) نویسنده ای از این ادبیات آذربایجان شاهد ظهور تعداد زیادی نویسنده ای از آخوندین نقطه تکامل خود یعنی (ذالیسم) واقع بود. (ذالیسم انتقادی)، گرامی انتقادی (سانید).

کلاسیک اولدوز لار یمیزدان بیر ایشیق :

ای ظالیم غدار

گوش ائتمه دون اصلا
ای قامتی ؛ الا
لاب جانیمه منت
ياخدون منی جانا
ای ظالیم غدار
من ساکن صحراء
سرمست و خرابام
یوق فائنه جانا
گل اولما جفا کار
بیرسن ، بیری (لبلا)
(لبلاخانیم)

فریادیمی گئوردو قجا منیم ای گـول رعنـا
خاگـ رهووه دوشـه نـولـار عـاشـیـق شـیدـا
فـخرـیـمـدـیـ اـفـنـدـیـمـ بـوـ گـنجـهـ اـیـلـهـ سـینـ عـشـرـتـ
قادـرـ دـکـبـرـمـ حـالـیـمـ عـرـضـ اـئـمـاـعـ آـمـماـ
جرـمـومـ نـدـیـ ، اوـلدـومـ مـرـضـ عـشـقـهـ گـرفـتـارـ
گـولـ روـیـوـمـیـ هـرـآنـ اـئـدـرـ اـغـیـارـ تـماـشاـ
رـحـمـ اـیـلـهـ منـهـ آـنـشـ عـشـقـ وـ نـدـهـ کـیـاـبـیـمـ
بوـ آـنـشـیـ خـامـوـشـ اـئـلهـ مـزـ گـئـزـ یـاـشـیـمـ اـصـلـاـ
کـارـ اـیـلـهـ دـیـ جـوـرـوـنـ دـیـلـهـ اـیـ غـمـزـهـ سـیـ خـوـنـخـوارـ
گـلـ مـجـلسـ تـاـ ذـوقـ اـیـلـیـسـاقـ بـیـرـ گـنجـهـ تـنـهـ

لیلا خانیم نیچه خط ۵۵ :

- ۱۱ - مینجی قرنده یاشاردی . « نقشبندیه » سلسله سینه با غلبدی .
- سنی مذهب بیر خانیم ایدی . درویشانه و صوفیانه اعتقادی وار ایدی .
- شعر لری عرفانی ایدی . درین فکر و آیدین فکر بیر خانیم ایدی .
- دیوانی فقط ترکی دیلنده دی .

آذر بایجانلی یاد ائل لر له چیز پیشمالییدی

بٰت خونخوار

شرح غمیمی، او بٰت خونخواره یٰ ترسین
داروی وصالین من بیچاره یٰ ترسین
یا شاد ائله‌سین وصل دلداره یٰ ترسین
هر کس منی او بٰار وفاداره یٰ ترسین
تا بٰاد صبا او گول گولزاره یٰ ترسین
قوی بارئوزون، بودل آواره یٰ ترسین
(حیرانی) او شهباذه، دگر باره یٰ ترسین

(حیران خانیم)

بٰير نامه یازدیم بٰاد صبا یاره گشتیرسین
هجران المی سالدی آیاخدا، ان من زاری
صبریم کسیلیب، بار منیم جانیمی آلسین
دنیاده هم عقباده گثروم مطلبه چاتسین
بٰیر بول و ترین ای محنت هجران که پیام
گل تاری ایچون بونجا ستم ایلمه اظهار
بیکس لیغا رحم ائلین خالق بیچون

حیران خانیم نئچه سطر ده :

فتحعلی شاه دورانیندا یاشایب و ناصر الدین شاه زمانی ٹولوب
او زون بٰير عمره مالک اولوب . نخجوان شهرینده آنادان اولوب ،
صورا تبریزه گلیب . حیران خانیم دنبلي طایفاسیندانيدي شعر لری ساده
و روان ایدی . قادین لارین ایچره سینده آدلیم بٰير آیدین فکر خانیم ایدی .

قالدیم نئچه گور فقیر و ناکام

سن سیز منه یوخ قراز و آرام
سویله اونا : « ای گوزل گول اندام
ائندین منی ئوز یولوندا سرسام
ای سرو قدیم ، اوره که تمـنـام
لیـلـیـ دـیـ بـیرـمـ دـهـ صـبـحـ تـاـ شـامـ

ای نازلی ملک و شوخ و دل آرام
ای بـادـ صـبـاـ آـپـارـ پـیـامـیـ
گـنـدـینـ وـ آـپـارـدـینـ هوـشـ وـ عـقـلـیـ
غم شربتینی و ئرمیسن حساب سیز
مجنـونـ کـیـمـیـ نـالـهـ الـهـ یـبـ مـنـ

اولماز طلبىمە بىر سر انجام

نه مېل دولور ئىلەمە كى جام

قالدىم نىچە گۆر فقير و ناكام؟

گەت خلوتە گىر، او تور، توت احرام

(نظامى گىجوى)

دايسىم گۈزرمىن هەر مکانى

نه سىندىن منە اولور سفارش

زلفوندە دوشوب تورا بىر اوكتك

قورتار غىزلى داها « نظامى »

نظامى نىچە سطرى ۵۵ :

نظامى نىن هەرتىكى شعرى بىزىم مدنىيت دوشمن لرىمىزىن گۆز
ارىنە بىر اوخ تكىن بايتىرچون بو استعمارچى تئورسىن لر باشا توشولار
كى بو خلقىن دىلى ان قدىم دن وارىدى و بىز « مغول تور تو كونتوسى
دە بىروخ ». مغول لار نىچە يوز اىل بورا گىلمىش دن قاباق بىزىم بو
دىلە بويو كى ائر لرىمىز وارىدى. قدىم آذربايچان دىلى وادبىاتى حىنده
بىر نىچە سۋىز مقالە سىينە مراجعاھ ايلەين .

ھەلت ما اسلام را مى خواهد و نە
چىز دىكىر اگر ھەلىت راھم
مى خواهد در پناھ اسلام
مى خواهد

امام خمینى

دده قورقود ائلی

دله تو کدوم به گناه قانلاری چایلار دونوسي
 خلق بيرليک ياراديب بير قانا مين قان آلاجاخ
 بئلينه باغلاسا گر خلقىيەز همت كىرىن
 ئىغۇرە رېتك اوندادىچىچە حقىقىنى آسان آلاجاخ

خلاق لىر بيرلە جاخ بير - بيرىنە يار اولاجاخ
 ظاھىم، ظلمكارىن اوندادىشى زار اولاجاخ
 بىزە آيدىنلىق اولان دونيا اوغا تار اولاجاخ
 ده ده قورقود ائلينه دونيا گلستان اولاجاخ

آل گونش قوزاناجاخ ئولكە مىزە نور ساچاجاخ
 افق دان گون باخاجاخ اونداد قارانلىق قاچاجاخ
 قىش گەندىب ياز گلەجىك گولاشنى مىزى گول آچاجاخ
 دىلى باغانلىميش اللىم دردىنه درمان تاپاجاخ

خلاق لوزى چىرپىشاجاخ دنيا بونون قان اولاجاخ
 تىكىدىكىن « كاخ سفید » خاك ايلە يكسان اولاجاخ
 اللى لراستقلال او چون چىرپىشاجاخ دنيا دعىيان اولاجاخ
 دده قورقود ائلى قارشون دادورب ھرقانا مين قان آلاجاخ

سیناجاخ قول قانا ئى دونيا اوغا دار اولاجاخ
 قانىلە اگدىكى گول لوز گۈزۈنە خار اولاجاخ
 اگدىتى ظولىم آغاچو، لوز باشىنا دار اولاجاخ
 گلەجىك اولدوز لوزى آخىنى نە دوران اولاجاخ
 « اىل اوغلۇ »

مترقى ئولكەلر، ھەميشە دىبى - علمى - اجتماعى ائرلىرىنى ئوز
 آنا دىيل لرىنده يارادىب لار . اى آذر بايجانلى متفسكىلر، بوقدر
 ياددىيل لرە بئل باغانلاماين

♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣

آذربایجان عاشقیق و شاعر قادین لاریندان :

عاشق حمايل خانىم :

♣ ♣ ♣ ♣

عاشق حمايل تخمىناً ۱۹ - اينجي قرنين بيرينجي يارىسىدا
شمگىر محالىپىن دللىرى داھان كندىننە كاسب بيركندلى عائلە سىنە
آنادان اولموشدور .

عمو اوغلوسى هدايىته اره وئىريلمىش ، عمر و نون آخرىنە كيمىن
گونى آه وزار ايلە گچىمىش دىر . حمايلپىن بير چوخ اثارار يازدىقى
معلوم اولسادا الدە يالنىز بير نىچە قوشماسى واردىر . بو قوشمالار
أونون واقف و دىلغىم يارادىجىلىغى نىن تاثىرى ايلە يازدىقىنى گۇستىرىر :

عميم اوغلۇ ، مندىن هېچ او تانما دىن
اوچ آى گىتىچىدى بير يابلاغا گلەم دىن

يوز مىن جفا ايلە كۈچ ايلەدىم من
اورادان اندىم آغ بولاغا گلەم دىن

*

دئەم دىن : دا غ دا دىر بير سرو نازىم
بىر بياض سىنەلىم ، بير آغ بولاغا لىم
آى قارا طرانىم ، منىم شاھى بازىم
شىكار اوچون سن او بىلاغا گلەم دىن

عاشقیم حمایل خانیم

*

من سنی ایسترم هامیدان عزیز

من سینین یانیندا اولدوم بیر کنیز

عطری - جان بسله دیم گل لردن تمیز

بولیول اولوب قو خلاماما گلمەدین

*

وارلی لار يارىلە چىكدىلەر لذت

سن يادا دوشدو كجه ، من چىكدىم حسرت

نېھ بئله ائتدىن آى گدا خىصلەت

شاماما درمە يە تاغا گلمەدین

*

منیم آدیم حمایلدیر ، حمایا

سینم بىزىر ھم اولدوزا ، ھم آيا

منه و عده و ئىردىن گللم بير آيا

باغلاندىن آرانا ، داغا گلمەدین سون

ای آذر بايچان :

گئچەمەيشىن او خويوب واراق لاد يقجان
يا زنجىر گۈرونور ، يـا قانلى عصىان

ح - الدوز

قارا نقوش خاطر سی

قا دانقوشون ایل دۇزمۇنەگواد

قاشدىم داغلارى، آشدىم
 قارا خبر او زاخدا
 يېل تك اسىم - اسىردى
 غىلى سازى غـم چالىر
 دره لـره يـايىلدىم
 گـىزـلـهـ دـهـ بـيرـجـهـ تـارـىـ
 گـىـلـدـىـ منـهـ توـشـ اوـلـدـىـ
 قـارـاـ سـئـزـ آـتـسـىـنـ منـهـ
 گـۆـزـلـ قـارـاـنـقـوـشـ اوـلـدـومـ
 درـهـ لـرـدنـ آـشـمـاغـاـ
 قـاـپـ قـارـاـبـايـقـوـشـ اوـلـدـىـ
 يـئـرـ لـرـهـ سـالـسـىـنـ منـىـ
 هـيـنـ بـيرـجـهـ دـاـغـ لـارـ آـشـدـىـمـ
 يولـ اوـستـونـ كـسـمـيـشـيـمـيـشـ
 بوـ ايـشـ لـرـهـ دـؤـزـمـهـ دـىـمـ
 گـۆـزـىـ آـچـىـبـ اوـيـانـماـخـ
 دـاشـ لـارـىـنـاـ بـاتـانـداـ

قاشدىمـ قـاـشـد~ىـمـهـاـ قـاـشـد~ىـمـ
 منـ قـاـچـىـرـد~ىـمـ قـابـاخـداـ
 قـارـاـ خـبـرـ گـىـلـىـرـدـىـ
 گـۇـرـدـومـ منـهـ آـزـ قـالـىـرـ
 دـاغـدـانـ يـئـرـهـ آـتـىـلـدـىـمـ
 درـهـ دـهـ اوـلـدـومـ دـارـىـ
 قـارـاـ خـبـرـ قـوـشـ اوـلـدـىـ
 اـيـسـتـهـ دـىـ چـاتـسـىـنـ منـهـ
 قـانـاتـ گـىـلـدـىـ قـوـشـ اوـلـدـومـ
 قـانـاتـ لـانـدـىـمـ اوـشـمـاغـاـ
 قـارـاـ خـبـرـ قـوـشـ اوـلـدـىـ
 اـيـسـتـهـ دـىـ چـالـسـىـنـ منـىـ
 سـئـلـ اوـلـدـومـ باـغـ لـارـ آـشـدـىـمـ
 قـارـاـ خـبـرـ سـدـىـ مـيـشـ
 منـ ئـوزـوـمـىـ گـۆـزـلـهـ دـىـمـ
 دـئـدـىـمـ گـىـرـكـ دـايـانـماـخـ
 گـلىـپـ سـدـهـ چـاتـانـداـ

کو نلۇمۇدە غم بىسله دىيم
 آىريلىيقدان دانىشدى
 غم - غم اوستە ئىل قالار
 دوس دنوب دشمن او لوب
 داي قالمادى ائرى
 آنـا سينا يئتىردىم
 آنا ئىچە دۇزرمىش
 سىن سالدى هەر بوجاغما
 گوينىك دن قان دامىردى
 او جا سىللە سىللە نىب :
 آراز اوستە آتارام ...
 تەپىك لىرلە آچىلار
 بۇ غازىننان آسىلار
 ظفسىر چـالار ئىلىمېز
 يولدا سنى گۇرمۇ شىدوم
 گۇزىلر يەم دولدى داشدى
 او لدوز لا آغ لاشماغا
 نفس وار كن باخىردىم
 اورە كىدو لوب قان آغلار
 او چوم گئدىم تېرىزە
 او لدوز گىلە يئتىردى

او جا سىللە سىللە دىيم
 قىارا خبر سۆز آشدى
 دئىدى : بىلەرسن ياشار
 سورورسان بىر نە او لوب
 آراز بوغدى صەدى :
 گوينە گىن من گتىردىم
 قان گوينىگى بنزە مىش
 آلدى وردى آغا جا
 آراز بويى قاچىردى
 قاچا . قاچا ترلە نىب
 قان بايراقى قايتار رام
 دمىر . قاپى حصار لار
 ظولمكارلار يَا شاھلار
 آچىلا جاخ دىلىمېز
 من اشىيدىب دۇن موش دوم
 حق سۆزنى او آشدى
 تىلە سىردىم قىاشماغا
 آغ قوشلارى چاغىردىم
 دئىدىم گلىن آقوشلار
 قازات وئرین سىز منه
 قوشلار منى گتىردى

«گریمی»

«مسیحی»

صفوی سلسنه‌سی ایرانین حاکمیتین الله آلماقدا برابر، آذربایجان ادبیاتی انکشاف تاپیب و بویو کئ هنرمندلر و شاعرلر بویودوبدور . ۱۶ نجی عصر لرد آذربایجانین کلاسیک ادبیاتی درین مضمونلار وقا باقچیل فیکیر لره گئیشلتمیشدور. بودوره بویو کئ وماراقلی شاعرلر ادب ساحه سینه قدم قویوبلاز، بو اورنادا مسیحی دن ماراقلا آدانارماق او لار . بو دورده ادبیات ، خلق روحی و خلق ذوقی ایله قاتیشلتمیشدور وبو دورون شاعرلری خلقدن الهام آلبیب ، خلق روحونا و ذوقونا دها یاخین اولموشدور. مسیحی بیر خلق شاعری او لوب و خلقدن واونون یاشایشیندان الهام آلان شاعر لردندور .

مسیحی ۹۷۷ هجری (۱۵۷۷-۷۸) دا آذربایجانین جنوب حصه سینده آنادان اولموشدور. بو گون بو شاعرین یاشایشی باره سینده معلوماتی ، او نون بازدیقی اثر لریندن آلا بیلریک. مسیحی بعضی قصیده‌لر شاه صفائ و شاه عباس باره سینده یازبیدور و بونلار گوستربیر کی بو شاه‌لارین معاصری اولموش و شاه صفائ درباری ایله سیخ علاقه ساخته میشدور :

تکلیف سیز بو گون بو خاک تاج فرق کیواندور
صفی ابن صفائ تا کشور ایرانه سلطان‌دور^۱
مسیحی ئوز دئلیگینه گوره اوچ اثر یاراتمیشدور کی آشاغی دا

کى شعردە آيدىنلادىر :

حقاڭى مىنیم بولۇچ كىتابىم

روشندور او لاردان آفتابىم

«ورقا و گلشا» و «دانە و دام»

«زىبۇر عسل» اوچونجو نە نام.^۱

بو شعر نشان وئرير مسيحى نىن ورقا و گلشا، دانە و دام وزىبۇر
عسل آدلى اثرلارى وارىميش ؟ اما ايندى تكجه ورقا و گلشا اليمىزه
چاتىپ و او بېرلەرن خېرىمىز يو خدور .

شاعر، ورقا و گلشا منظومە سىنده بو كىتابىن قورتارماسى حقيبىنده

دئپىر :

مېن او توز سكىز ايدى تەحقىقى

تارىخ مساعىد او لمىدو توفيقى

انمامە يتىشىدى بولۇچ كىتابىت

انجامە ايرلىشىدى بولۇچ روايت^۲

آيدىن دوركى شاعر بولۇچ اثرى ۱۰۳۸ هىجدى (۱۶۲۸-۲۹)

ايلىنىدە قورتارمىشدور و آيرىيغا شەعرلەردى گوستەرير كى بولۇچ اثرى يازان

موقع قو جا وقتى او لموش وېر فلاكتلى دوران كىچىرى بىردى . شاعر

عمر دوبى يو خسۇللوق ايلە عمر سوروب و فلاكتلى باشايش كىچىرى مىشىدى :

بۇخالدە چو نقد بت پىرسىتى

عاجز منى قىلدى تەنگىدىستى^۳ .

مسيحى نىن ورقا و گلشا اثرىنىدە تئز تئز غزلە كىچىمەسى گوستەرير كى

شاعر بولۇچ اوسناد صىنعتكاردور . مسيحى نو اثرىنىدە محبىت

قالانى صفحە ۵۳

(۱) ورقا و گلشا ، نظامى موزەسى ، اليازما لار ، نۇرە ۴۷ ، فتو صورت ،

ص ۱۴۰ (۲) - ص ۱۳۵ (۳) - ص ۱۳۳ (۴) ص ۱۹ .

بازان : ولی اوغایی

هجر خانم

(خاطره)

آغا خبر گو ندر میشدی کی حاضر لاشاق
سئونجیمیزین حدی - حدودی بو خدی
ینهده باشی قارلی داغلارا قون - اق
گنده جیه یک او نسا تقره ده کینه میزد
چوخ کو کایدی . عاشیق همای دا سازی
دُوشونه با سیب یانیقلی - یانیقلی چالیب
او خو بوردی .

او خو بوب قو تو لاندا بولدا شیمزدان
بیری نشان آتماغی تکلیف التسیدی .
او نون بیر بش آجیلان فنگی و بش -
اون فنگی واریدی . بولدان بیز آز
آرالی نشان ق - بوب نوبته آتماغا
با شلادیق مرچ گلادیک . کیم کبریتین
قاراسینی ورا بیمه او نسون آ دین
« قاچان نبی » قو با جادیق آ داما ایکی
گولله آ تدقیق . هنچ بیریمیز و رابیلمدیق
یامان پرت او لموشدو ق . آنجاق ایبر -
بیریمیزی الله سالیب گو نوردو ک .
الله بو وقت ایبره لی ده بیر آنلى
گور سندی . آردینجادا بیر بویوک
قویون کنجی گلیردی . آنلى بیزه یاخین
لاشدی . او قادین ایدی . آلتیندا بیر
بو ز آت واریدی .

او زونون یاشی ، ۵۰ نی کنچه میش
او لاردی . بوغدا صفتی ایبری و
غرور لی گوزلری واریدی .
آکین اوستون دهد دیم - دیک او اور
موشدی . باشینا قارا کاغایی با غلامهیش

بازین او رتا آ بیدی ، گون گون نور نا
پترینه یشنی جه قالخیردی . بیز بش
نفر چو بان سلیم بی بن قوبوز سوروسین
او تاریردیق . هامی میز جوان ایدیک .
گوزه ل سسی او لان اکل - او با ایچینده
عاشیق دیمه چاغیر بلان همای دابیزیم
چو بان بولدا شیمیزیدی .

عاشیق همای سازی دُوشونه با سدی
و قاچاق نبی حققینده بیر ما هنی
او خودی .

عاشیقین سسی چمنه چو له یا یلیر ،
یاماج لارا ، داش لارا عکس صداس لیر .
گون گلندیک جه یو خاری قالخیر ،
کوچ بولی ایله بیر - بیرینین دالینجا
بیر ننجه قوبیسون سوروسی گلندیردی
باشینا پا باق ، بئلینه انلی گوموش تو قفا
با غلامهیش بگ بالا لاری اوزلرینی
گلین لره گؤسترمه ک ایچون یور غون
آن لارینی لوغا - لوغا ایبرلی - گئری
چا پیر ، گوچی للس دیریر . نوکر لری
قامچیلا ير دیلار ...

عاشیق همای یو خسول لارین باشی
او ستو نده قامچی اوینادان بگ بالا -
لارینا قان ایچیر لمکدن ئو تری قاچاق
نبی دن او خو بور . هجری تعریف
اگدیردی .

گون قیزیر ، ایستی بیزه اثر ایلیردی
اوچ گون دن سورا بیز ده گوچ جیه بیک

هجر خانم . . .

بوش او لدوغونى گئوروب سورشدى: فشنگ كيمده دير؟
 يولداشيميز بيرسۇز ۵۵ مېب او نا بير پاڭرون (فشنگ) وىردى .
 — شرطىنiz نەدير؟ نەدن مرج گلەميسز؟
 شرطى مىزى دئىيتك .
 آرواد او يو خىدى، قاشلارى جاتىلىدى آنىمى قىرىشى . او زونە كدر چۈكىدۇ گىنەدە درىندىن بىر آه چىكى . آنچاق بود فەآغلامىسىمدى . بازونى (فشنگى) لو ليه وردى تەفتى قالدىرىدى ودرحال چاخماقى چىكى . گولله آچىلىدى . كېرىتىن قاراسىنى اوزوپ آپاردى . بىرت لېكتىن قىپ - قىرمىزى او لدوق . قوجا بير قادىن تەفتى قالدىر ان كىمى بىزىم هئچ بير مىمەزىن ورا بىلمە دىمەز ئاشانى يېرىندىن ، هاوايا قالدىرىمۇشدى . عاشيق ئوزونى ساخلىما بىلەمېپ دئىي :
 — شانسى ايدى .
 قادىن يېنە بير پاڭرون (فشنگ) اىستەدى .
 يولداشيميز آخىر مىنچى گوللهنى او نا وئرى . گەذىپ گىنە بير كېرىت قو ئوسونى ئشان قويىدۇق .
 قادىن تەفتى قالدىر ان كىمى كېرىت قوتىسى هاوايا اوچدو . قادىن بىر سۈز دەمەدەن تەفتى يولداشيميزا قايتارىب كىناردا دوران آلىنا سارى گىنەدى قىزىل قولوش كىمى او نون او ستو نە سېچىرادى . بىز او نى آرالىقا آلدېق و قالانى صفحە ۳۶

او زون بوغاز چىكمە گئىمېشىدى . يانەمۇزا چاتاندا سلام وىردى . ئشان قويىدۇ - غومۇزى گۈرۈپ .
 آلىن باشىن چىكى . بوز آت داياندىسادا ، دىرناغىلە يېرى ئشىر ، فەخىر رىدى .
 قادىن آتا فىكىر و ئرمىز . دقتله بىزە باخىردى .
 بىز ايسە مات . مات آكلىيە باخىر دېق قادىن بىردىن قاش لارىنى جاتاراق دىللەندى :
 — او زاقدان گۈرۈم ، سېينىدىن باشا دوشۇم كىي گولله لارىز بوسا جىخىردى .
 بىز سوس دېق ، اىستېيدىكى كى او ئۇ ئوب گەندىسىن و نشانى و را بىلەمە دىمېزى ياديمىز اسالماسىن او ايسە گىنەدەلىلىدى :
 — هن سىز ياشدا اولاندا بير گولله بىلە بوش چىخمازىدى .
 بىز او قادىن ئاتەمير دېق . او نون ياخشى گولله آتاسى ايسە بىزە غربىھ كەلىرىدى . او نا گۈرەدە سوس دوق . قادىن بىزىم تعجب اىنلىكى مىزى باشا دوشوب آنداش دوشۇم ، يولداشيميزدان تەفتاك اىستەدى . او و ئرمەك اىستەمەدى .
 قادىن آلىن او زا دېب تەفتى او نداش آلدى ، دقتله او نا باخاندان سونرا درىندىن بير آه چىكى و آينالى ، آينالى دىيە آغلامىشىدى . او قارا كالاغا يىنن او جى ايلە گۈزلەرنى سېلىدى . سورا تەفتەن چاخماقىنى چىكى . او نون

حـ الدوـز

شفاهی ائل ادبیاتیندان :

عاشق بستی

1

گنجین نمرده یازدیق‌گی عاشیق بستی خانیم بیر یو خسول عائله ده
آذر با یاجاندا آنادان او لوپ و بیر چو بالا بیر لیکده خانا قارشی مبارزه آپاریب
و خاندا عصیانجی چوبانی دوغرام — دوغرام دوغرا ایب و بستی خانیم او تاریخدن
ساز گف تو روب عاشیق او لوپ و خان ظلمون سازلا — سوزله ائل اور یاییب ایندی
سو زومونه دوام و ئىزىز بىك

سُورَگُون (تَبْعِيد)

خـان قـويمـادـي كـمـدـه ، قـالـا
آـنا يـورـدـي ، دـوـغـمـا وـطـنـ
يـلـلـوـلا دـوـشـدـي دـاشـكـسـنـه ٣
دـئـدـي بـهـي قـارـمـيشـ لـادـي

او لیماز - او لیماز

او لماز بو دنيا دا، او لماز، آي او لماز
نم، كه مسنه و اي او لماز او لماز آي او لماز

«ظولم شباہتde بی لرین تایی
نه سار - سارا شتر، سر می، اد آلار

آلمـا منیم ! هیوا منیم ، نـار منیم
چشمـیم کـیمین بـیر چـای او لـماز- آـی او لـماز»

هر نه گور سه دییر : کلی - وار منیم
سوئندور دی چراغیم بی ایلغار منیم

۱-۲-۳- آذربایجاندا نئ، آدلارى دى.

گۇرپە دىنیز

ایل لىر بوبى سامؤخ كىندە^۱
بىسا سار گىچىر، كىدە بى دە^۲
خاناندا قارشى عاشيق اولىدى
گۇرپە دىنیز قانان دولىدى

حاقدان ظفر

خان لار - بى لىر ظولىمى دىلسەدە :
سليمان ملکونون بى يە^۳سى كىمەن
حاضر سان خىنجىرىن تى يەسى كىمەن
ندن دى ياخشى نىن باشىن كىسمەدە

گۇونەيسن دولتىنە ، وارىنـا
لەنت اولسون غېرتىنە عارىنـا
لوت قال گىنە پالاز اينەسى كىمەن
حاقدان ظفر دىسەن برج و بارىنـا

بىر آچكىسم، داغلار گلەرباش - باشا
يان نوروز شامىنەن^۴ پىلەتەسى كىمەن
آغلا دىم دويونجا، گولمەدەم حاشا
بىستى دئىر : سنى دە دوش آتاشا^۵

افق لاردا گۇنش باتىدى

اويماق - اويماق او بـالارى
اودلى سۈزلىر دوشدى دىلە
بىستى خانىم يوزه چاتادى
بىر گون گۇنش نور سالمادى
گۆز ياش لارى اولىدى عمان
بىستى تـىكىن قارانقۇشى^۶
قارا خبر گىندى ائـلە
سازلار دوشدى أـلدە يـئەرە
يئەرە قالىدى سىلىنەم دى

ايـل دولانـدى ، آـى دولانـدى
اوـبا - اوـبا ، اـئـلـدىن - اـئـلـە
چوخ چـىكمـە دـى زـامـان آـشـدى
مـىن دـوقـقـوز يـوز آـلتـى (۱۹۳۶)
دـاغـى آـلـدى قـارـا دـومـان
قارـتـالـ^۷ كـىـمـى اـجـل قـوـشـى
ورـدى بـيرـدن سـالـىـدى يـئـرـە
سـازـلـار بـورـونـىـدى مـاتـمـە
سـازـلـار سـوـسـىـدى ، دـاي دـىـنـىـمـەـى

عاشق علی^۱ ایله او غلو نون دانیشماسى

بوردا اینجه وار بير امما «
 سۆزى آچىپ بىلە دئىدى :
 مىن بىتى لر گىنە گلر
 دشمن بىزە ظفر چالار
 بىر اولدوزا ائتمە ما :—
 ائل لرىمە نور ساچاندى
 دشمن بىزە ظفر چالار»
 دىندىر سازى مىن لر ياشا «
 گۈزلىمېن ، گۈز ايشيقى
 ائل عشقىنە بىلە جالدى :
 تىلى سازىم ، سن دىنەمە سن
 بايقوش لارا اولار مسکن
 ويـران اولار ، بالاـ بالا»

— «بۇخ اوغلوم سۆزى ساخلا
 قوجا عاشق ، عاشق علی^۲
 — «قىزىستى مىز ئولسە اگىر
 لاكن قالسا يېرده سازلار
 بىر اولدوز آخسا يو خدى غم
 اولدوز سونسە گونش واردى
 لاكن قالسا يېرده سازلار
 — «من آناتجان دوشىروم بىشا
 سۆز اوستادى ائل عاشيقى
 تېرەن ئىل سازى آلدى
 «دىللەن سازىم ، دىللەن سازىم
 ياتار ائل لر اويمار وطن
 بابك يوردو ، جمهور قالا

۱— عاشق علی آذربایجانىن آدلیم و قوجامان عاشق لارىندانى . اىل لر بويى زندان لارا يول
 ايشلەپ و ايندى ۸۵ ياشى وار و تېرىزىدە عاشق لار اوستادىدى

هر جورە ، انتقاد ، مطلب ، شعر ،
 كاريكانور ، عکس و باشقا پىشنهاد
 لارىزى بى آدرسە گۈندرىن .

تېرىز - پىست
 صاندىقى شمارە ۵
 ۴۷

بو مجلە وزارت
 ارىشاد مەللى ئىمەن
 كتبى اجازەسى
 اىلە آزما يىشى
 حالدا بوراخىلەير

قارانقوش خاطره‌سى

شىرىن دىلـدە شعر اوخور :
 ائلـى مىزه دايـساخدى
 آزادلىق وئـرسىن بىزه
 اوـزه گـيمىـى داغ لادـىـم
 اوـد توـشـدى ، اوـد جـانـىـما
 نـدن گـۈـزـدـن قـانـداـمـار ؟
 گـۈـزـلـىـمـى بـاـغـلاـدـىـم
 گـۈـزـمـدـن يـاش سـيـلـىـرـسـن ؟
 دـوـس دـؤـنـوب دـشـمـن اـولـوـب
 آـراـز اوـستـه قـوـيـوـلـىـدى
 قـان يـاش گـلـدى گـۈـزـونـه
 دـئـدى : يـالـان سـوـز دـئـمـه
 بـىـزـى آـزاـد اـئـلىـيـه
 توـخـونـمـوش اوـش لـرـه
 فـرـش لـسـر بـىـر - بـىـر جـىـرـىـلـىـدى
 صـمـد عـكـسـى نقـش اوـلـىـدى

گـۈـرـدـوم اوـلـدـوز فـرـش توـخـور
 - : صـمـد بـىـزـه قـوـنـاـخـدى
 صـمـد گـلىـر تـبـرىـزـه
 دـئـدىـم : اوـلـدـوز ، آـغ لـادـىـم
 اوـلـدـوز قـاـشـدـى يـانـىـما
 سـوـيـلـه دـى : يـاشـار - يـاشـار
 قـفـهـلـىـب آـغـلـادـىـم
 دـئـدىـم : اوـلـمـدـوز بـىـلـىـرـسـن
 هـچـ سـوـرـوـسـان نـو اوـلـوـب
 صـمـد عـمـى بـوـغـوـلـىـدى
 اوـلـدـوز باـخـدـى اوـزـوـمـه
 فـرـش پـىـچـاغـى أـلىـنـدـه
 صـمـد گـلىـر تـبـرىـزـه
 دـىـيـه وـرـدى فـرـش اـرـه
 فـرـش بـموـيـلـىـسوـغـى قـبـرىـلـىـدى
 اـرـبـاب عـكـسـى پـخـش اوـلـىـدى

ح - اوـلـدـوز قـزـلـقـلـعـه - ۱۳۵۱ سـوـنـ

عـزـيزـ بالـالـلـارـا تـاـپـماـجا

آـغـاجـا چـىـخـدىـم آـدـامـلا ،
 بـىـر نـىـبـكـى بـادـامـلا ،
 نـه دـىـلـى وـار ، نـه آـغـزـى ،
 هـى دـانـىـشـىـر آـدـامـلا .

«شرق قادینی»

من آز گورمه میشم آغلیاندا سن
باشینا قارا لار بساغلیاندا سن
آه وویلا هر قلبی داغلیاندا سن
آرتدى گوندن گونه ذلتین سنین
آلیندا ، یوزینده ، آغاریر تو کلر
همشه پریشان هر آن مکدر
من ئوز حیاتىمی وئردم اگر
بیلیدیم قورتسارار ذلتین سنین
بیر پارچا چۈر كە ساتدىلار سنى
غول تك قاباقلارا قاتدىلار سنى
آلېب زندانلارا آتدىلار سنى
ندن او جوز اولدى قىمتىن سنين؟!
سن گونش دن اول قالخدون هر سحر
دېولدون سو يولدون ساي سىز مصور
بو یوندا، بوی آتدى نرلر، اىگىتلىر
فقط او جوز اولدى زحمتىن سنين
ساچينا دن دوشدى جوان ياشىندا
هر داغىن دىيىنده بولاغ باشىندا
آنـا طبىعتىن هـز بير داشىندا
پىرسالدى گۇز باشىن حسرتىن سنين
سو لدى گۇز لرىنده گول یوزلى باهار

تېرىز

ای گۆزل وطنبىم ، اى آنا يوردوم
سن شرف وئىرسن انسانا تېرىز
سەنلەن اورە كىلنديم آياغا دوردوم
سن سن ايگىتلىكىن نىشانى تېرىز

ای گۇزەل تېرىزيم غيرتىن كانى
بسەلە دىن قوينوندا چوخ قەرمانى
او قورخماز ايگىتلىر سۈيىلە بىس هانى؟
خېر وئر گلسىن لە ميدانما تېرىز

هانى بابك سۈيىلە گىنن اويانسىن
ساوالان تك وقارىنان دايانتىن
چىكىسىن قىنجىنى قاتا بويانسىن
ياتىتىسىن دشمنى يان - يانا تېرىز

ئولدورسون جلادى تو كولسون قانى
قورتارسىن ذلتىن آذربايچانى
قوى يېرە سرىلىسىن دشمانىن جانى
ميدانلار بويانسىن آل - قاتا تېرىز

هانى شاه اسماعىل قوج كېمى دورا
افخارلى بساط وطنده قورا
شىغى يېب دشمانىن بويونى بورا
قوبمايا يېنندن قوزانا تېرىز
چاتىيىدى زامانى گىرسىن ميدانما

شرق قادینی

بوردوندا آت چاپدی سویقونچی یادلار
 چاپلیدی تالاندی هر نهین کی وار
 داغلیدی لالسرده شروتبین سنین
 زمان اود قالادی سینه وین توسته
 اوره گین انتظار، قولاغین سس ده
 دانشدين آهسته، دیندین آهسته
 حیاتا اولمدادی رغبین سنین
 گوزیاشین چایلار لآخدی یاناشی
 کدر دن اود دوتدی قلبیوین باشی
 همدمین انتظار، بیرده گوز یاشی
 نقدیر آغیردی محتین سنین
 سن ای وطن قیزی چکمیش بیزمان
 او غملی آنادان، بیر یاد گارسان
 عصیان اسارته، غولوقا عصیان
 دؤبوشه چاتوبدی نوبین سنین
 « سکینه عبدالهی »

جواب

گنجمیش لسری، ورقله بساخ
 همان زامان، ائله او واخ
 بیزی--م یئرده - بیزیم ائلده
 قادین لیغا، حرمت وارمیش
 اودا حقلى، بیر انسانمیش
 قارداش ایمیش، ئوز اریله
 قالانی صفحه ۳۵ ده

تبریز

دشمنین با غربینی دؤندرسین فانا
 آزادلیق یار اتسین آذر بایجانا
 قان اود دورسون گه دشمنا تبریز
 ازیب ار ملتین بو گون جانینی
 شوشویه دو توبلار قیزیل قانینی
 هاراییما چاغیر خیابانینی
 قوی سسی قوزانسین آسمانا تبریز
 آنانین گوز یاشی دؤنوبدی سیله
 ظالمین الیندن گلیبدی دیله
 کلشن تقی خانی خبر وئر گله
 او چکسین ملتی بیر یانا تبریز

حیدر عموم او غلو نی چاغیر هارایا
 قوی گلیب اود وورسون بو گون سارایا
 دشمن داخی با خمیر آغا قارایا
 دؤنوبدی ئولکه میز زندانا تبریز

او یاتماغا گلمسین یاتان جانلاری
 ترپتسین داماردا دونان قانلاری
 آیتسین غفلتده یوخلو یانلاری
 انقلاب پیمانی با غلانا تبریز

چاغیر جاو انلارین قابناسین قانی
 دشمنین قور خودان تیتره سین جانی
 هاردادی با قرخان هانی بس هانی؟
 خیاو اندا سنگر با غلانا تبریز

«گەشىھى حى»

لېپ بېر بېر لارين سۇۋىرلار. آنالارى
 اىكى جوانىن گۆرۈشلەرن قىدغۇن
 ائدېب و اوñلار كىدرلى گۇنلەرى
 باشلايىر. اوژون اضطربالار دان
 سو نرا قولدور لار باشى «امرو» گلشانى
 قاچىرلىر. ورقانىن آناسى قول دور
 لارلا دويوشور وبو دويۇشىدە هلاك
 اولىر، قىزىن آناسى گلشانى دولتلى
 ارە وئرمەكك اىستىر و آغىر جاهاز
 طلب ائدىر. ورقا حىسىز تە، كومك
 آلماق اىچۇن يەن سلطانى اولان
 دايىسى شاد «ملىمېن» يابىننا گەندىر.
 لاكن دايى سىنى دارا دوشموش
 گۇزور. سليم شاه بېر عنتر آدىلى
 سلطانىن ئەلينىدە اسیر اولموشدور.
 ورقا بېر قىزغىن دؤيوشدەن
 سونرا دايى سىنى آزاد ائدىر و
 دايىسى اونى ئوزۇنەوارىت ائدىر.
 ورقا دوغما يوردونا قايدىر اما
 داها گشانى گۆرمور. اونى زورلا
 شام اميرى محسن شاھا ارە وئرىپىلر
 و يىلاندان قىزىن ئولماغانىدا
 دانىشىر لار.

نااغىلىق قلمە آلمىشدور. بۇ اثر
 ن-ظامى نىن و فضولىي نىن لىلى و
 مجنون كىتابىن عاشيق قرېب و عباس
 - گولگۈز ناغىل لارىن خاطرلايىر.
 شاعر بۇ ائرده بېر سرا اخلاق،
 معىشت و سىاسى مسئۇلە لرىنى دە
 اساس حادىھلەر لە علاقەدار شىكىلدە
 تصویر ايتمىشدور. مسيحى شعر
 لرىننە اجتماعى عدالتسىزلىق و
 قانونسوزلوقدان نارضايتلىق
 گەۋستىرېب و زحمت چىكىنلىرىن
 زەختىنە ارزش قويور.
 ايندى بىز مختصر ورقا و
 گلشاكتابىنا اشارە ائدىرىيڭىڭى :
 حارص «شىپىر» قېيلەسىنین
 عدالتلى اميرى او لاراق اىكى هومان
 و هلال آدىلى او غلى وارىدى .
 آتسالارى ئولىندن سونرا بو نلار
 مەملەكتى ادارە ائدىر لرى اىكى قارداشىن
 او شاغى او لمور. بېر مدت نذر و
 نيازدان سونرا هومانىن او غلى و
 هلاكىن قىزى او لور. آدلارىن ورقا
 و گلشا قويورلار. او شاقىلار دېرچە

ح - م - ساوالان

« مسیحی »

دشمان قانین ایچه رم

ای ایگیت لر یوردو ای آذر بایجان
 قوینندا بسله نن خالقی ، قهرمان
 ای پاک لیق یوردو ای مقدس مکان
 یولوندا ائولادین گئچر جانیندان
 آند او لسوون شهیدین آخان قانینا
 او نون پاک رو حونا ، پاک وجدانینا
 دامار بمندا فان وار ، تا جانیندا جان
 دیبه رم : مین یاشا ای آذر بایجان
 دوشمانون دائما گؤرم خار او لسوون
 سنه ده آلللهین یار کار او لسوون
 او ظالیم دوشمانین قانین ایچه رم
 سون ائویمه کیشی کیمی گوچه رم
 پالچیغین یوغور موش جنت با غیندان
 او دور عشق آزمیر ، لعل تور پاغیندان
 ای متیم مقدس مکانیم یاشا
 یاشا - یاشا ، آذر بایجانیم یاشا

ورقا شاما گئدیر ، یولدا
 قولدور لارلا دو یوشوب بار الانر ،
 او اچی خمیش محسن شاه او نا راست
 گلیر ، ائوینه گئیریر ، ورقا گلشانی
 گورور . ورقا قاییدیر و الله دان
 ٹولوم ایستیر و آرزوسی یشینه
 یتیر . گلشا دا او نون قبری او سته
 گئدیب او دا اولور .

مسیحی بو اثرده عنتر شاه
 سیما سیندا دورون حیله کار
 شاهلارین صورتین تجسم ائدیر .
 شاعر ٹوز دوروندہ زورلا شاه
 حر مخانالارین توپلانان بد بخت
 گوزه للرین حالینی یادا سالیر و
 شاهلارا پیس ایشدن ال چکمک
 ایچون نائیر ایتمگه چالیشیر .
 ورقا بیر نجیب انسان دور .

گلشا آنجاق ورقانی سویر ، آخره
 نک او نا صادق قالیر :
 بیر گول دگیلم من ای حبیبیم
 هر گون اولا تازه عندلیبیم
 مسیحی خلق یار ادیجیلیمی

« سون »

ایله چوخ علاوه دار دور . مسیحی
 بو اثرده عرب و فارس کلمه لری
 چوخ ایشله دیب ، اما دیلینی خلقین
 دانیشیق دیلینه یاخینلاتماقا چالیشیر .

ههجر خادم

اشر فی دوزدورم او نون تسلیمه
قوی سنه دئسینر آی فاقاق نبی
ههجری ئوزوندن آی فوجاق نبی
او ئغمه نی قور تاریب يئنے او زو-
موزه باخدی . منه ایله گلدى کی او
ایندی : « من همین هجرم ، بویترین
فوجاق اوغلی فاقاق نبی نین آروادی
سیرداشی هجرم » دئیه چکدیر ...
بیز آدی دیل لراز برى او لان قهرمان
ههجر خانیمی گۇرموشدوک .
او گون لردن خیلی گنجىشىدیر .
ههجر خانیمین قهرمان صفتى او زاخا
قوی و اوش كەچىك بير نشانى ئىچە
آتیپ ویرماسى هئىچ بادىمدان چىخەمير
ع . ولی او غلى

أليمني مهر بالنيقلا سىخديق .
او آلى ھې ميز لېب آرادان چىخماق
ايستە يېرىدى گى، عاشيق ھماي سوروشى
- بېرجه دايىان . آخى بېز بولش
جاوانى بىلە پىرت الدىن خانيمين كيم
او لەوغۇنۇ بېلمەدىك قادىن بوز آلين
باشىن چىكتى و گولومسوزىھەك دىلدى :
- من ههجرم .
- هانسى ههجر ؟
- قادىن او زونە يېنە كدرچو كدو
او يۇنالىچە گولومسى .
- منى ئانىماق اىچۈن بومماھىما
قولاق آسىن :
كۈن قالخىبىدى گۈن او راتانىن يېرىنى
هجر خانم قالخىب آتىن بىلەنە

ساري گول باش

بو خ بىلە تو خداتماغا خاطىرە گەليردى . ساري كـو لباش لا بير ليكىدە
« دىوقيە » سىنهن سشو يېنجلە قايدان قهرمان لار يولدا « بو غراخانىن » ائو
ينى يول كىسن لر أليلە محاصرە دە گۈروللر . درحال قىلىنچ چكىب يول
كىسن لرى داغىدىلار . او غوز ائل لرىنە كورى تكىنин گەناھسىز لېغىن
آنلايان اوغوز رەبى ئو كى آنانىن جزانىماسىن كورى تكىن اختيارينا
قو يور . كورى تكىن بشش دانا آت گەتىر ير .

آروادىن ايکى قوليلىك اىياغىن وباشىن آيرى - آيرى آت لار
باغلاتىدىر . آت لار قوولور . هر بير بىسى بير طرف گەتىر . شر ياپان
و افترا چالان ئو كى آنا پارچا - پارچا اولور سون (قوراولدى)

شرق قادینی

گـولـه شـرـمـیـش ، وـروـشـارـمـیـش
آـتـمـیـنـرـمـیـش ، اوـخـ آـتـسـارـمـیـش
«بـوـیـسوـ اوـزـوـنـ ، بـوـرـلـاـ خـاتـینـ
سـاـچـیـ اوـزـوـنـ ، سـلـجـانـ خـاتـینـ
نـگـارـ خـانـیـمـ ، عـرـبـ زـنـگـتـیـ
هـجـرـ خـانـیـمـ ، زـینـبـ پــاشـاـ»

ازـلـدـنـ اـزـلـدـنـ ، بوـ اـئـلـ - بوـ اوـبـاـ
آنـالـیـغاـ درـبـنـ حـرـمـتـ بـسـلـهـ مـیـشـ
آـنـاـ قـارـشـیـ سـیـنـدـاـ ، توـپـالـ تـیـمـوـرـدـاـ
آـیـاقـدـالـیـ قـوـیـمـوـشـ بـاـغـیـشـ دـیـلـهـ مـیـشـ
بوـ حـقـیـقـیـ تـانـیـانـ ، حـقـیـقـیـ سـثـوـنـ اـئـلـ
عـرـفـتـدـهـ اـینـجـهـ ، يـشـلـرـهـ چـاـنـمـیـشـ
«آـنـاـ حـقـیـقـیـ تـاـزـیـ حـقـیـقـیـ دـیـرـ» دـیـهـ
بـلـلـهـ بـیـرـ بــدـیـعـیـ مـثـلـ بـیـسـارـاـنـمـیـشـ

سـهـنـدـ

بـیـرـ قـازـاـکـتـابـ : اوـرـهـ کـ

دوـیـوـنـتوـلـرـیـ

آـدـاـ خـاـقـانـیـ شـیـرـ وـانـیـ دـنـ
بـاـزـ اـرـدـاـ يـاـيـاـلـ جـاـقـدـیـرـ
بوـ کـتـبـاـیـ اـرـکـ یـاـیـنـیـ یـاـیـاـجـاـقـ

تبـرـیـزـ

خـبـرـ وـثـرـ سـتـارـخـانـ آـتـینـیـ مـیـنـسـینـ
مـلـتـیـنـ سـسـیـنـهـ سـسـ وـثـرـیـبـ دـیـنـسـینـ
نـفـگـیـنـ گـؤـتـوـرـوـبـ سـنـگـرـهـ سـیـنـسـینـ
گـوـلـهـ نـیـ یـاـغـدـیـرـسـینـ هـرـ یـاـنـاـ تـبـرـیـزـ
ثـبـوـتـ اـنـدـیـبـ سـنـبـینـ گـئـچـنـ اـیـلـلـرـیـنـ
سـنـ اـیـسـتـهـ سـنـ دـارـدـاـ قـالـمـازـ اـئـلـلـرـیـنـ
بـوـنـدانـ آـرـتـیـقـ قـوـیـمـاـ سـوـاـسـوـنـ گـلـلـرـیـنـ
دـاهـاـ نـهـ قـالـیـبـدـیـ باـهـاـنـاـ تـبـرـیـزـ
دـارـمـاـ دـاـغـیـنـ اـئـتـدـینـ مـمـدـ عـلـیـ شـاهـیـنـ
اوـتـوـزـ مـیـنـ - اوـتـوـزـ مـیـنـ غـدـارـ سـپـاهـیـنـ
وـقـتـیـ گـئـچـسـهـ بـاـغـشـلـامـ گـناـهـیـنـ
واـخـتـیـ دـیـرـ دـؤـنـهـ سـنـ آـصـلـاـنـاـ تـبـرـیـزـ
اوـنـ بـیـرـ آـیـ قـالـسـانـدـاـ ظـلـمـتـدـهـ اوـ گـوـنـ
دـشـمـنـیـنـ بـاـغـرـیـنـاـ چـوـخـ چـکـدـیـنـ دـوـ گـوـنـ
نـهـ اوـچـوـنـ یـاـتـمـیـسـانـ غـفـلـتـدـهـ بـوـ گـوـنـ
اوـیـانـ ، قـوـیـ مـلـتـیـنـ اوـیـانـاـ تـبـرـیـزـ
تـکـ بـهـ تـکـ اوـلـادـیـنـ بـیـرـ سـتـارـخـانـ دـیـ
دـشـمـانـدـانـ قـوـرـخـمـوـیـانـ بـیـرـ باـقـرـخـانـ دـیـ
آـغـیـلـلـیـ ، اـیـشـ بـیـانـ ، بـیـرـ حـیدـرـخـانـ دـیـ
بـسـ نـیـهـ قـالـخـمـیرـسـانـ عـصـیـانـاـ تـبـرـیـزـ
نـهـایـتـ سـوـزـوـمـیـ منـ دـدـیـمـ سـنـهـ
ایـگـیـتـلـرـ آـیـاغـاـ قـالـخـسـیـنـ لـارـ گـئـهـ
بـیـرـ لـحـظـهـ فـرـصـتـیـ وـثـرـمـهـ دـشـمـنـهـ
رـحـمـ رـئـتـمـهـ قـانـ اـیـچـنـ سـلـطـانـاـ تـبـرـیـزـ
۱۳۵۳ اوـنجـیـ اـیـلـدـهـ (فـرـیدـونـ - حـ)

آذر بایجان دیلی فین خائن لری :

کسر و بزیم - کارنگ ایزیم ...

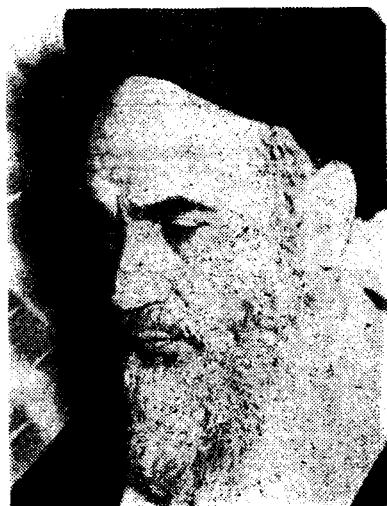
ایستگلی او خو جو لاریمیز

نتجه کی بیاپرسیز ، ایل لر بویی بیزیم دیل و مدنیت او جاق -
لاریمیز ، قانلی جلادرلار الیندہ قانابلشر کن ان چتین حیات گئچیردیبلی .
۰۵۰ ایل پهلوی رژیمی فارس دیلین زورلا بیزیم بو غازیمیزا سوخارا کن
تورک خلقین دانیب . البته شونیست پهلوی رژیمی بو جنایت‌لری
تکجه فارس تشورسین لر تو سطیله باشا چاندیرمایب بلکه تورک خلقینه
خائن چیخاد تورک‌لرده بویولدا پهلوی رژیمی هه یاردمیم لیق اندیب‌لر
بو فارس رژیمینین تورک نو کرلری ئوز «جهالت» لرین «علم»
حسایینا باساراق نقدر کی پهلوی رژیمینن «جایزه» و «نشان» لار کی
آلما دیلار .

بو سیرادا ساییلان افراد دان کی خلق دریاسیندان ، چرکین کذافت
تکفارس شوونیز مینین ساحلینه و نهايتدہ «انگلیس - امریکا » امپریالیزمین
وقوچاقلارینا دوشدو لر ، شرف سیزجه عمر سورن : تقی زاده ، شفق ،
سرهنگک شعواری ، عبدالعلی کارنگ و مرتضوی لر و ... اولوب‌لار .

«کسر وی » حضرت‌لریده «پیغمبر آخر الزمان » او لار کن «زبان
شناسیدا » «امی » او لدو قی حالدا «معجزه » یارادیر «آذری یا زبان
باستان آذر بایجان » آدلی بیر کتاب یاز بر بو کتاب شاهکار بلاحت یاز بیچی-
سیدی . صونرا کسر وی ئوزوده بو کتابا انتقاد اندیب و اقرار اندیر کی
بو کتابی او زامان یازیب کی اصلا بیر کلمه‌ده زبان‌شناسیدان اطلاع‌سی
یو خودی . کسر وی بو کتابدا ئوز خیالینا ایستر ثابت ائمین کی آذر بایجان
دیلی «فارس دان آزما » بیر دیلدی . تا « مغول دان آزما » بیر تشورینین
قا باغین آلسین . لakin چوخ چکمیر کی صونرا «زبان پاک » کتاب‌بیندا

آذر بايجان . . .

«فارس ديلين ده» «ناقص» بير ديل بيلير و
نهایتده ټوزوده سرگردان چيليقدا قالير کي آيا
آذر بايجان ديلي فارس يا مغول يا باشقما بير ديلدن
دير؟ کسروي نين بولجن پراکني سی چو خلارين
يو لدان ائدير چون کسروي تاني نميش بير شخصيت
و تاریخ علمینده بیلیجی بير شخص ايميش
لاکن بونی گر که بیلمک کي بيري اگر فيزيك
علمی نبین تازريسي او لسادا دليل او لا بیلمز او
«زانشناسي» رشته سینده آگاه بير فرد او لا.
کسروي ده هر نقدر تاریخ و مذهب بیلن او لسادا
و «پاکدین» فرقه سین تشیکل و ترسه ده دليل
او لا بیلمز کي «زانشناس» او لوپ بير خلقين
ديليني آرشاد برا بیلسن.

قالاني گلن نمره ده

آذر بايجان هرواخ سنگردي امام خميني

گلن کاغاذ لاردان

شهرری دن مهر و نه مهاب

اهران دان ح - م ساوالان

مرند دن جواد حیدری

اهران دان ح - م ساوالان

تبریز دن نجار اوغلی

میانا دان ح - محمدی

اردبیل دن قاسم افراasia بی

و . . .

عزیز قارداشلار مطلب لریمیزین چوخ او لدوقو ناگوره بعضی کاغ - اذلاردان استفاده
اؤده بیله ۵ بیک گلن نمره لرده تازا مطلب لریزی مجله میزه گئو ندرین .

ساغ قالاسبر

مختصری راجع به ادبیات آذربایجان

نهمین میتوانندگوشه‌هائی از ادبیات کشود باستانی ما دا به خواننده بدهد . بلکه موجبات (شد و توسعه همکاری و دوستی متنقابل میان تمامی خلق‌های کره زمین) (فرام خواهد کرد .	مجموع اشعار متنواع بعلت ویژگیهای متمایز ملی اش، و نیز کیفیت‌های لوصیفی روشن آن، دارای درخواستهای جوانی است برای شخص (غون)، اندیشه‌های شعری غیر قابل تجزیه از منتهای شعری خلقش میباشد .	آلماس، یاشاد، تلاش‌های خلق آذربایجان (ابراهیم ذندگی نوین، بصورت قاییخواه) دستکرده است. مایر شاعران آذربایجان و نویسنده‌گانی که کارشان دا آن سالها شروع کرده‌اند، عبارتند از: سلیمان (ستم، محمد) (غون) میخائل مشق، (سول) (ضا)، مهدی حسین آ. ابوالحسن، س. (حیموف، علی ولیف و خلق‌ها داده‌یات معاصر آذربایجان قبل از هرچیزی احمد جمیل، ثابت (حمدان میر (جال و انو) محمد خانلی، امروزه آزاد این کافی امری طبیعی امت، خلق ما بر جسته نه تنها میکند و آنها به کارصلاح به زبانهای خلق‌های اتحاد شودی بلکه به بسیاری از زبانهای دنیا ترجمه گردیده است. محمد و غون داشاعری بصورت پیسا به آزادان می‌آورد. قیه‌ای و استثنائی شهرت دارد آزاد نویسنده‌گان ما، کار گران حلح جوئی هستند که تمامی احسان‌ها و محبت‌ها و ایثارهای (وی زمین) (ا خلق میکنند .
نویسنده خلقی آذربایجان میرزا ابراهیم اوغلی مترجم از انگلیسی (مارسی برادر علی افشار ۵۸۱۲۰۱۳	موضع متفاوت درخواستهای جوانی است برای شخص (غون)، اندیشه‌های شعری غیر قابل تجزیه از منتهای شعری خلقش میباشد .	میخائل مشق، (سول) (ضا)، مهدی حسین آ. ابوالحسن، س. (حیموف، علی ولیف و خلق‌ها داده‌یات معاصر آذربایجان قبل از هرچیزی احمد جمیل، ثابت (حمدان میر (جال و انو) محمد خانلی، امروزه آزاد این کافی امری طبیعی امت، خلق ما بر جسته نه تنها میکند و آنها به کارصلاح به زبانهای خلق‌های اتحاد شودی بلکه به بسیاری از زبانهای دنیا ترجمه گردیده است. محمد و غون داشاعری بصورت پیسا به آزادان می‌آورد. قیه‌ای و استثنائی شهرت دارد آزاد نویسنده‌گان ما، کار گران حلح جوئی هستند که تمامی احسان‌ها و محبت‌ها و ایثارهای (وی زمین) (ا خلق میکنند .

بو مقاله‌های

انتقاد لارین

حاضریق

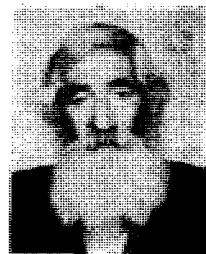
چاپ اندک

هر با خیش دان

او لورسا او لسوون

امام او لسا کومک بیزه

امریکا او تووا یاندی	کار آر سنون ایشیون زاردي
اوزوه يول لار باغلاندی	ائل فر هامی سلاح لاندی
سنن او لاق اوز به او زه	ایندی کار آر گول چیخ دوزه
باشون گئدر تو شر دیزه	امام کومک او لسا بیزه
تواتسون دنیانی زلزله	تللون و ئراق بیز اُل - اُل
شکت امریکا یا گله	کار آر بساغرین گوله دله

باش سؤز

زند گانليق امان وئرمى خاق در دين «عمل» ده قانسىن لار مجله مېزه ايراد چىخاردىللار كى نىھە فلان - بهمان مطلب لر بودى. بو حضرات كى «تئوري» ميدانىندا تارى و «عمل» ده قارى دىللار و انتقاد و بران گردن صونرا باشققا هنرلىرى يو خدو لار يدى و قىي بىزيم استىد لال لاريمېزنان رو برو او لو للار كى بو مجله نىن «آزمایشى اجازە سى» بوبورون «اين گوئى و اين ميدان» و بقول فارس لار «گر تو بەتر مى زنى بستان بىز». او ندادىكى بو «روشنىفڪر ان كافە نشىن» لارىن كىنەف وايرنج ماھىتلىرى ئوز او لور و مىن بىر ماھاناكى : آفا منىم آر واد - او شاقىم وار و آر واد - او شاق دالىسىندا قاچىب گىزلىپەرلار . لakin بىز و خلقىمېز هەشىش واخ بو «تئورىدە تارى ، عملدە قارى» لارىن دالىسىجا دوشمىجىوچ و ئوز دوز گون يولو موزا نقدر مالى امكاناتىمېز وار دوام وئرە جىوخ عار او لسوون «روشنىفڪر ان كافە نشىن» نظرىدە لرىنه، وار او لسوون دده قورقو دون ئولمز و دوز گون يولى .

دونيا حيران قالسين اراده ميزه

①

بیر بیریزدن آیریلماین آی ائللر
آیریلسا زدو شمانلار اول تاپار سیزه
بیر لېگیمیز گۇتۇرولر آرادان
يوردوموزا حاكم او لار سرنیزه

②

فیکرینیز بیر او لسا عملینیز بیر
ظالمه ناسکسه او لام-ارىق اسیر
قا لو زپولاد او لسوون سنگریز دمیر
ياراما زدو شمانى چو كورد كەدیزه

③

دو شمان دئوره میزه چكىپ حصاري
گون به گون آرتىر يرزورى فشارى
با غلايب آذوقه گلن يوللارى
بىزيم ائل لرىله دوروب او ز- او ز

④

كار ترین حيله سى او لدى آشكار
فرمانىلە گىلدى غرشە توپلار
انگلىس نوكرى صدام غدار
قلبييندە او لانى وئردى بىروزه

⑤

حبه لرده سو يرنە آخر قان
سانكلار آلتىندا از بىلير انسان
كتىدار، قصبه لار او لور بىماران
دو شمان قدر تىن پيش چكىپ بىزه

⑥

قو رو يوذ وطنى گوز گىلەسى تىك
 DAGDA اصلاح او لون دريادا نهنىك
 عرصەنى ائلىين دو شمانلارا تىك
 دونيا حيران قالسين اراده ميزه

⑦

دئبىوش ميدانىندا گوسترىن هنر
گىندىن اي رەلبىه قازانىن ظفسى
وطن دو شمانلارى او لسوون مكدر
افتخار ائله سىن بو ائل لر سىزه

وَمِنْ أَيَّاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْخِتَافَ السَّنَنَكُمْ
وَالْوَانِكُمْ أَنْ فِي ذَلِكَ لَا يَاتُ لِلْعَالَمِينَ

(روم سوره سی ۲۲ مینجی آیه)

داونون (آلاهین) نشانه لریندن ، یئر و گوی لرین یارانیشی و دیل لرین و
نزادلارین جوره به جور او امسیدی . بونلار بوقون دنیا اسان لارینا آلاهین
نشانه لرین گوستربىر . »

ھەچ خلتىن ، ھەچ ملتىن
دىلىنى دانماق او لماز
سندەاي آذر بالام
ئوز دىلىنىدە او خو ، ياز

هجر خانم

هیمندیم بوز آت بئلیمه دئنه دوشمن دوزه چیه خسین
دیله مه زنجیر وردیران یاسه-ی گلیب او زه چیه خسین